

Het jaar 1968, toen en nu

Ter inleiding

In het jaar 1968 vonden wereldwijd grote veranderingen plaats. Oud-Virtus-redacteur Roel Janssen heeft er onlangs - onder de kernachtige titel '1968' - een mooi boek over geschreven. Op het microniveau van onze eigen levens was een grote verandering dat wij, een relatief groot aantal van circa 350 jonge mannen van gemiddeld ruim 19 jaar (de *babyboomers*), in september van dat jaar lid werden van het LSC. Hoe hebben wij het lidmaatschap van die vereniging en, ruimer, onze studieperiode beleefd, welke invloed is daarvan uitgegaan op onze (verdere) levens, wat waren onze maatschappelijke verwachtingen en ambities, en in hoeverre zijn die vervuld? In navolging van het jaar 1967 hebben VVSL en LSC een enquête gehouden ter gelegenheid van ons 10^e lustrum om meer inzicht te krijgen in het antwoord op die vragen. Als controlegroep zijn daarnaast zoveel mogelijk niet-leden benaderd, die dezelfde vragen kregen voorgelegd. De enquête is begeleid door dr. Ralph Rippe van de Faculteit Sociale Wetenschappen in Leiden, die wij daarvoor zeer danken.

Ruim 70% van de opgespoorde LSC en VVSL reünisten heeft aan de enquête deelgenomen. Dit heeft geleid tot 249 bruikbare inzendingen: 163 LSC mannen (66%) en 86 VVSL vrouwen (63%). Dat is een betrekkelijk hoge, en daardoor representatieve respons. Uit de controlegroep van niet-leden kwamen 33 bruikbare inzendingen voort (32 mannen en 1 vrouw).

De enquête bestond uit circa 100 vragen over een groot aantal onderwerpen. De uitkomsten zijn in kengetallen vastgelegd. Daarnaast zijn de voornaamste gegevens hiernaast in grafiekvorm gepubliceerd. Het totale eindverslag met kengetallen en grafieken is te bekijken op de website van de Stichting Reünistenonderzoek Minerva.

Bij de interpretatie van de antwoorden past een *caveat*. In de afgelopen 50 jaar zijn wij ongeveer vier jaarclubs vrijwel in hun geheel 'kwijtgeraakt' en nogal wat leden van die clubs wijzen – ook nu nog - elk contact met het LSV Minerva categorisch af. Het lidmaatschap indertijd van het LSC en de Sociëteit Minerva heeft hun kennelijk niet gebracht wat zij ervan hoopten. Hun stem kan dan ook niet doorklinken in de enquêteresultaten.

1. Samenstelling van de onderzoeksgroep

In de antwoorden valt een sterke representatie van de Randstad op, met name uit Den Haag en Wassenaar. Dit moet van invloed zijn geweest op het gedrag van de leden en de sfeer binnen beide verenigingen.

Wat betreft sociale achtergrond zijn er weinig verschillen tussen mannen en vrouwen. Dat is anders wat hun vooropleiding aangaat. De vrouwen hebben twee keer zo vaak een gymnasiumopleiding gevolgd als de mannen.

Meer dan de helft (57%) van de vaders had een universitaire opleiding; de moeders slechts in 13% van de gevallen. Van niet-leden had 27% van de vaders en 6% van de moeders een universitaire opleiding.

2. De keuze voor de studie in Leiden

Bij de studiekeuze zijn enkele duidelijke motieven te onderscheiden. Zowel de vrouwen als de mannen noemen als belangrijkste reden voor de studiekeuze ‘inhoudelijke belangstelling voor de studie’ en daarnaast de wens om een beroep te kiezen waarbij de gekozen studie past. Dit geldt voor de vrouwen nog sterker dan voor mannen. Opmerkelijk is dat deze motieven (veel) sterker naar voren kwamen bij niet-leden dan bij leden (4.4 tegenover 3.6 op schaal van 5).

De vraag waarom men nu juist Leiden als studiestad koos, wordt uiteenlopend beantwoord. De twee belangrijkste overwegingen waren de kwaliteit van de studierichting en verwachtingen uit de sociale omgeving. **Uit de toelichting wordt duidelijk dat de familie een relatief grote invloed had op deze keuze.** Niet-leden lieten zich het meest leiden door de kwaliteit van de opleiding, advies van derden en de fysieke afstand tot het ouderlijk huis.

3. Studierichting en studieresultaten

Maar liefst 76% van de LSC mannen heeft gekozen voor de “mainstream studies”, rechten en geneeskunde. In de vergelijkingsgroep van niet-leden is de diversiteit veel groter. En ook bij de VVSL vrouwen zien we een ander patroon. Bij hen is de rechtenstudie eveneens populair (24%), maar in veel mindere mate dan bij de mannen. De vrouwen kozen, veel meer dan de mannen, met name ook voor sociale wetenschappen (ruim 20%) en moderne talen (circa 12%).

Meer dan 90% van de leden (zowel LSC als VVSL) die rechten of geneeskunde studeerden, heeft de studie afgemaakt (doctoraal of artsexamen). Kijken we echter naar alle studies tezamen, dan zakt dit percentage naar iets minder dan 75%. Wat betreft alle studies tezamen haalden niet-leden vaker de eindstreep (meer dan 85%). De voornaamste reden voor het niet-afmaken van een studie lijkt te zijn het omzwaaien naar een andere studierichting.

De mannen en vrouwen van de onderzoeksgroep geven, terugkijkend, een hoog cijfer aan hun studie in Leiden. Op een 5-puntsschaal geven beide groepen een gemiddelde score van 3,9. Het signaleren waard is dat niet-leden nog tevredener zijn, met een score van 4.5.

Achteraf terugkijkend zou 64% van de LSC mannen zonder meer dezelfde keuze hebben gemaakt, tegenover slechts 50% van de VVSL vrouwen.

4. Het verenigingsleven binnen de VVSL en het LSC

Het verenigingsleven is in kaart gebracht door uiteenlopende vragen te stellen aan de leden van LSC en VVSL omdat beide verenigingen in 1968 nog sterk verschilden. Het LSC had een sociëteit met veel verschillende faciliteiten, terwijl de VVSL een clubgebouw had met minder faciliteiten. In de aanloop naar de fusie in 1972 werden in toenemende mate gemeenschappelijke activiteiten georganiseerd. Veelvuldige onderlinge contacten speelden zich af buiten het georganiseerde verenigingsverband.

- VVSL en LSC vergeleken

Er is een aantal belangrijke verschillen tussen beide verenigingen.

- Het belang van de VVSL lag voor haar leden voornamelijk in het eerste jaar. In die tijd werd de Club nog regelmatig bezocht, werden de jaarclubs gevormd en de vrouwen in hun huizen gekozen. Na het eerste jaar nam het bezoek aan de Club af en zegden veel VVSL leden hun lidmaatschap op (53% van de respondenten).
- Bij het LSC zien we dat Sociëteit Minerva in veel sterkere mate het centrum vormde van het verenigingsleven. Niet alleen in het eerste jaar, waarin bezoek aan sociëteit tot januari verplicht was, maar ook in de jaren daarna bezochten de leden nog steeds regelmatig de sociëteit, zij het in afnemende mate. Er waren na het eerste jaar wel opzeggingen van het lidmaatschap, maar dat was minder dan bij de VVSL (29% van de LSC-respondenten).
- Naast de gezelligheid werden er in beide verenigingen ‘serieuze’ activiteiten ontwikkeld in de sub-verenigingen, disputen en commissies. Deze activiteiten speelden bij het LSC een grotere rol dan binnen de VVSL. **Veel mannen antwoordden dat zij relevante vaardigheden hebben opgedaan bij het LSC, zoals omgaan met mensen, gespreksvaardigheden en het verdiepen van belangstelling voor maatschappelijke onderwerpen.** Bij oud-leden van de VVSL is dit minder het geval, maar onder hen is belangstelling voor cultuur sterker gegroeid dan bij de mannen.

- verenigingen ook indirect belangrijk

Uit de enquête blijkt dat de jaarclubs en de huizen nog belangrijker worden gevonden dan de vereniging als geheel, maar de toegang daartoe is verkregen dankzij het lidmaatschap. Bij de mannen speelde de vereniging een grotere rol in het gezelligheidsleven dan bij de vrouwen. De mannen geven het LSC een waarderingscijfer van 7 op een schaal van 1-10. Bij de vrouwen ligt dat waarderingscijfer lager, namelijk 6,5.

- de groentijd

Afzonderlijke vermelding verdienen de groentijdperikelen. Het Collegium - De Waard deed begin 1969 het voorstel om de groentijd op voet van ongelijkheid af te schaffen. Tijdens de algemene ledenvergadering van 27 maart vond Ralph de Nerée “dat de discussie ontzettend dreigde te verzanden”, reden waarom hij “spontaan een motie verzon” strekkend tot een groentijd op voet van ongelijkheid met kaalscheren (interview met A.R.K. in Virtus april 1969). Deze motie werd aangenomen met een minieme meerderheid van 334 van de 657 uitgebrachte stemmen. De beweegreden van De Nerée zelf was waarschijnlijk representatief voor velen, namelijk een voorkeur voor een kleinere vereniging met uitgesproken identiteit en sfeer boven een grotere, meer gedifferentieerde vereniging. Een bestuurscrisis was het gevolg; een jaar later werd echter alsnog besloten tot een kennismakingstijd op voet van gelijkheid zonder kaalscheren.

Hoe kijkt ons jaar hierop terug? Er waren onder ons meer voorstanders van afschaffing van de ongelijkheid (44%) dan voor handhaving daarvan (26%). Daarnaast zegt een hoog aantal van 27% dat men geen uitgesproken mening had over het voorstel, hoewel de tweespalt groot was en dwars door de vereniging liep. Nu terugkijkend zeggen de mannen in overgrote meerderheid (67%) dat het goed is dat de groentijd met kaalscheren is afgeschaft.

Het is overigens de vraag in hoeverre dit later gevormde oordeel de herinnering heeft gekleurd aan de in 1969 daadwerkelijk uitgebrachte stemmen. In februari 1969 heeft een aantal eerstejaars een enquête gehouden onder hun jaargenoten; een krappe meerderheid van 54 % van de 225 respondenten steunde toen de koers van het Collegium - De Waard (Virtus 59/1).

- De fusie

Hoe kijkt het jaar 1968 terug op de fusie tussen LSC en VVSL die in 1972 is gerealiseerd, maar waarvoor de voorbereidingen zijn getroffen toen het jaar 1968 nog actief was? Er waren meer voorstanders van de fusie onder de LSC mannen (40% voor, 17% tegen) dan bij de VVSL vrouwen (16% voor, 26% tegen). Het negatieve sentiment bij de VVSL is mogelijk te verklaren door de vrees dat het grotere en dominante LSC zijn cultuur zou opdringen aan de vrouwen, in samenhang met het gevoel bij de vrouwen dat zij vooral om financiële redenen erbij werden gevraagd. Overigens is mogelijk ook hier sprake van een zekere vertekening van de herinnering (net als geldt voor de groentijd). In het LSC stemde omstreeks 80% voor het fusievoorstel. Door de leden van de VVSL werd dit voorstel zelfs aangenomen met meer dan 90% van de stemmen.

5. Politieke en maatschappelijke ontwikkelingen

- Algemeen

In de jaren zestig vonden ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen plaats op het wereldtoneel. Denk aan de Koude oorlog, de Vietnam oorlog en de zesdaagse oorlog tussen Israël en de Arabische wereld. In Nederland kwam de emancipatiebeweging op, evenals uiteenlopende grootheden als provo en D '66. De Parijse studentenopstand woei over naar ons land en resulteerde in 1970 in de Wet Veringa. En ook in Leiden is in het voorjaar van 1969 de Academie "bezet", onder leiding van ALSV-voorman Marcus de Groot (!).

Uit het onderzoek komt naar voren dat de mannen (66%) zich over het algemeen meer betrokken voelden bij de externe ontwikkelingen dan de vrouwen (50%). Men volgde de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen en discussieerde er regelmatig over met medestudenten.

- Drugs

Met drugsgebruik hebben VVSL en LSC studenten zich nauwelijks beziggehouden. De meerderheid van de onderzoeksgroep (57%) zegt geen drugs gebruikt te hebben; minder dan 20% zegt 'een enkele keer hasj te hebben gebruikt/geprobeerd'. De

overigen zagen het gebeuren, maar namen er niet aan deel. Er zijn geen grote verschillen tussen mannen en vrouwen.

- Seksualiteit

De seksuele revolutie bleef beperkt tot de heteroseksualiteit. Homoseksualiteit werd nog allerm minst publiekelijk beleefd. In ons onderzoek zegt een zeer klein aantal mannen (4%) en vrouwen (2%) dat zij zich (mede) aangetrokken voelden tot mensen van hetzelfde geslacht. Niet-leden geven dezelfde patronen aan. De onderzoeksgroep denkt dat “er weinig ruimte was voor homo’s en lesbiennes om hun seksuele voorkeur te uiten” en dat je een “moeilijke tijd had als je de moed had voor je seksuele voorkeur uit te komen”.

6. Het werkzame leven; verwezenlijking van ambities en het belang daarvoor van het verenigingslidmaatschap

- Beroepskeuzes

De mannen zijn met name gaan werken in de volgende sectoren:

1. Het bedrijfsleven, met inbegrip van de financiële sector (43%)
2. De publieke sector, waaronder de politiek (38%)
3. De gezondheidszorg (27%).

Het is opvallend dat een relatief klein aantal van de rechtenstudenten (18%) als vakjurist aan de slag is gegaan. Maar dit strookt met het beeld dat velen de rechtenstudie als algemeen maatschappelijke training gebruiken.

Bij de vrouwen waren de volgende sectoren favoriet:

1. De publieke sector (de politiek inbegrepen) (44%)
2. Het onderwijs (35%)
3. De wetenschap (26%)

Met name valt hier de hoge score van de onderwijssector op. Hierin ging 35% van de vrouwelijke respondenten werken.

Wat betreft de belangrijke vraag in hoeverre de persoonlijke verwachtingen en ambities zijn uitgekomen, is het antwoord positief: zowel de mannen (4.0 uit 5) als de vrouwen (3.8 uit 5) zijn tevreden met wat ze hebben gedaan en bereikt. Onder niet-leden ligt dit percentage zelfs nog hoger (4.3).

- Competenties en de invloed van de vereniging

In hoeverre is het lidmaatschap van LSC of VVSL van invloed geweest op de latere maatschappelijke loopbaan? Meer mannen (3.5 uit 5) dan vrouwen (3.3 uit 5) geven op profijt te hebben gehad van het ontwikkelen van vaardigheden binnen de vereniging zoals omgaan met anderen, gespreksvaardigheden en organisatievermogen. Daarnaast is binnen het LSC voor velen ook de belangstelling vergroot voor onderwerpen van maatschappelijke aard.

In sommige werkkringen was het lidmaatschap van LSC of VVSL een voordeel, zoals bijvoorbeeld bij advocatenkantoren, medische maatschappen en sommige

overheidsinstellingen. In andere gevallen was het lidmaatschap veeleer een nadeel en verzwegen men liever lid te zijn geweest.

Het jaar 1968 stelt over het algemeen geen actief gebruik gemaakt te hebben van de contacten met oud-leden om een baan te verwerven.

7. De invloed van het lidmaatschap op het persoonlijke leven

Wat betreft de huidige sociale contacten wordt het contact met oud-leden even belangrijk gevonden als de contacten via het werk of in de woonbuurt. Alleen de sociale contacten via sport en hobby's van na de studententijd worden nog iets belangrijker gevonden. Bij zowel de vrouwen als de mannen wordt het contact met de jaarclub meer dan gemiddeld belangrijk gevonden.

Niet-leden geven in dit opzicht andere antwoorden: in hun geval zijn sociale contacten gerelateerd aan beroepsuitoefening veruit het belangrijkste.

Tenslotte verdient vermelding dat ruim de helft van de onderzoeksgroep een levenspartner heeft gevonden (mannen 42%, vrouwen zelfs 63%), die eveneens lid is geweest van de VVSL of het LSC, dan wel van een gelijksoortige vereniging in een andere stad.

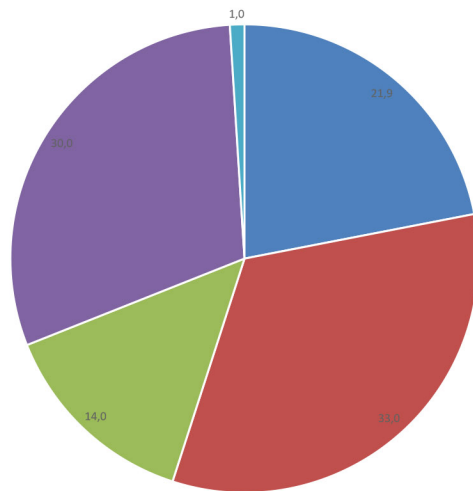
8. Conclusie

Concluderend kunnen we zeggen dat de studie in Leiden en het lidmaatschap van LSC en VVSL over het algemeen heeft voldaan aan de verwachtingen van de onderzoeksgroep. Dit neemt niet weg dat tussen mannen en vrouwen in nogal wat opzichten significante verschillen bestaan die niet aanstonds zijn te verklaren, maar dat wisten wij eigenlijk al wel. Dat is onder meer het geval wat betreft vooropleiding, studiekeuze, beroepskeuze, tevredenheid daarover achteraf, en de wijze waarop het lidmaatschap van de gezelligheidsvereniging is ervaren en benut. Gelukkig is dit geen beletsel gebleken om royaal in elkaars verdere levens te delen.

De hier en daar blijvende divergenties tussen leden en niet-leden lijken verklaarbaar. Het ligt voor de hand dat als een belangrijk verbindingspunt als een gezelligheidsvereniging ontbreekt, meer nadruk komt te liggen op de studie, het belang daarvan groter wordt gevonden en de resultaten (dus) beter zijn. De daartegenover staande voordelen van het lidmaatschap zijn moeilijk weegbaar, maar worden door de leden belangrijk gevonden.

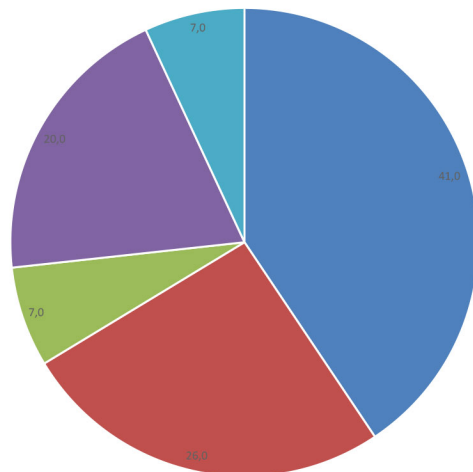
Indien een enquête bij het tiende lustrum van het jaar van aankomst in Leiden gedurende een reeks van jaren wordt volgehouden, valt aan te nemen dat op den duur verschuivingen zichtbaar worden. **Dit jaar wordt de enquête pas voor de tweede keer gehouden en de afstand tussen de jaren 1967 en 1968 is te klein om daaraan conclusies te kunnen verbinden.** Toch wordt vermeld dat de resultaten van de enquêtes verschillen. De studiekeuzes zijn veranderd, de leden voelen zich sterker betrokken bij de universitaire ontwikkelingen, en veel meer vrouwen van 1968 hebben tijdens de studie het lidmaatschap opgezegd dan hun voorgangers.

LSC vooropleiding (in %)

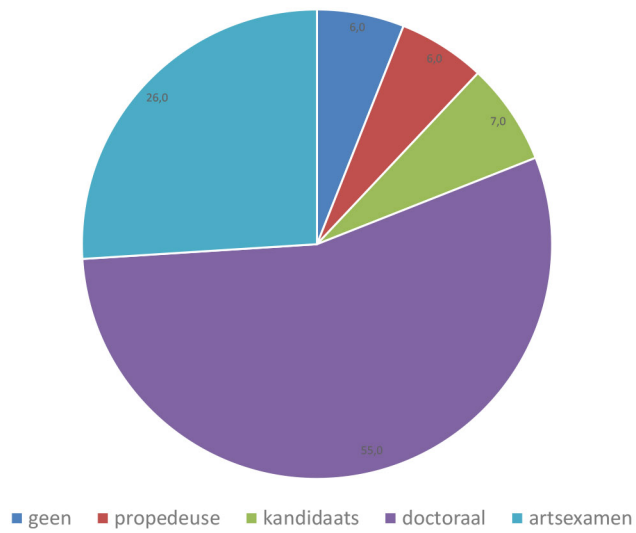
■ Gymnasium A ■ Gymnasium B ■ HBS A ■ HBS B ■ Anders

VVSL vooropleiding (in %)

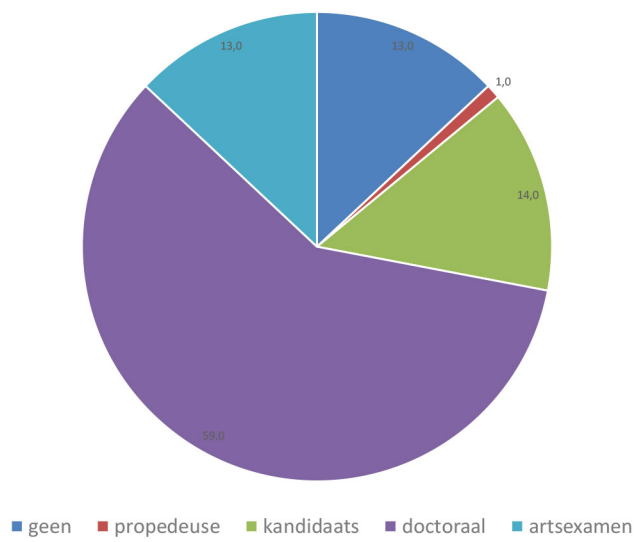

■ Gymnasium A ■ Gymnasium B ■ HBS A ■ HBS B ■ Anders

LSC behaald studieresultaat (1e studie) in %

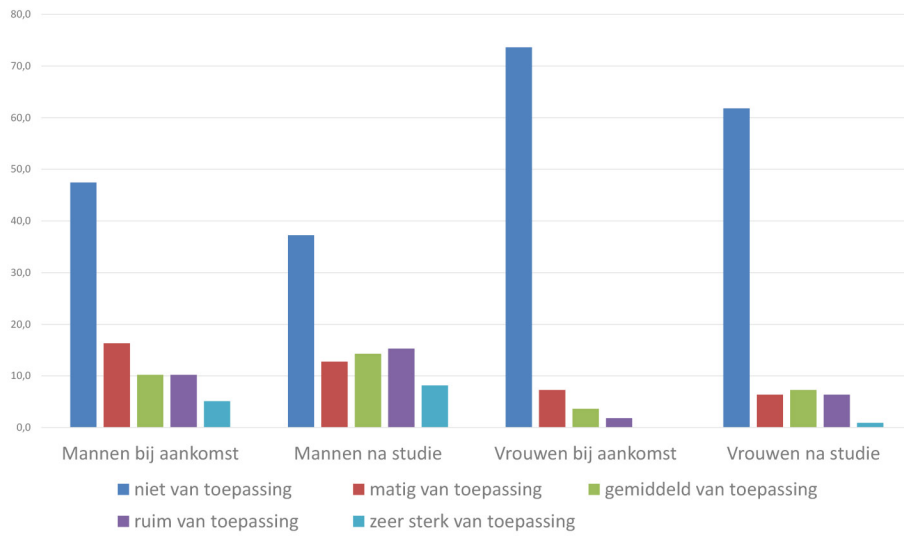

VVSL behaald studieresultaat (1e studie) in %

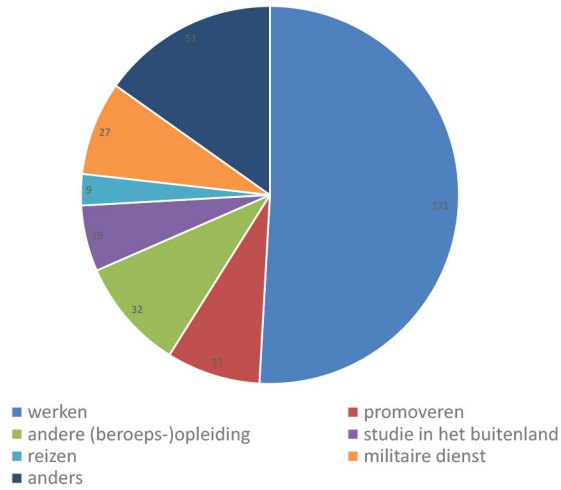

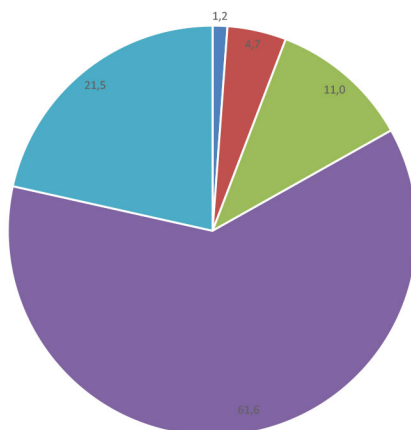
Ambitie: ik wilde leiding geven binnen een bedrijf of instelling mannen/vrouwen, bij aankomst in Leiden <-> na de studie

activiteiten onderzoeksgroep na de studie/opleiding (n=336)

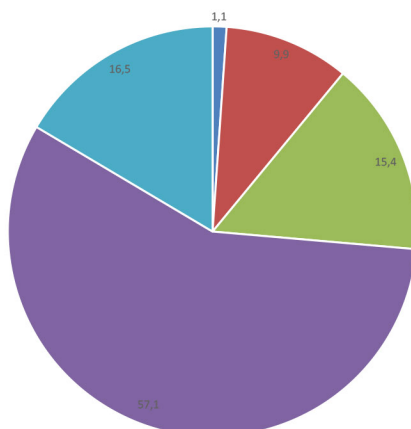

LSC terugblik op werkzame leven (in %)

- teleurgesteld over wat is bereikt
- niet helemaal tevreden over wat is bereikt
- niet ontevreden over wat is bereikt
- kijk met voldoening terug op wat is bereikt
- meer bereikt dan zelf verwacht

VVSL terugblik op werkzame leven (in %)

- teleurgesteld over wat is bereikt
- niet helemaal tevreden over wat is bereikt
- niet ontevreden over wat is bereikt
- kijk met voldoening terug op wat is bereikt
- meer bereikt dan zelf verwacht